

Церковні дзвони у злидарських нетрях видзвонюють сумовиту «Кетлін»¹, яку підхоплює й відносить вітер, коли я прокидаюся з важкою головою у страшенно пригніченому настрої, стогнучи після чергової п'ятики і здебільшого стогнучи тому, що зіпсував своє «таємне повернення» до Сан-Франциско, по-дурному впившись, сховавшись у бічних провулках разом із бомжами, а тоді подався до Норт-Біч², аби всіх побачити, хоча ми з Лоренцом Монсанто³ до цього обмінялися кількома довжелезними

-
- 1 «Я знову заберу тебе додому, Кетлін» — популярна пісня Томаса П. Вестендорфа, написана 1875 року. Хоча пісня має німецько-американське походження, її часто помилково вважають ірландською баладою.
 - 2 *Норт-Біч* (англ. *North Beach*; букв. Північний пляж) — район у північній частині Сан-Франциско, що межує з Китайським кварталом та Рибальською пристанню, у 1950–1960 роках був місцем проживання та літературної діяльності нової артистичної богеми, яку пов'язують із так званим Сан-Франциським Ренесансом, зокрема для багатьох бітників.
 - 3 Під персонажем Лоренцо Монсанто Керуак зобразив свого товариша, власника книгарні та однойменного видавництва *City Lights* Лоуренса Ферлінґетті. Знаючи про проблеми Керуака з алкоголем, Ферлінґетті запропонував йому пожити якийсь час у своїй відлюдній лісовій хатині в надії, що відмежованість Керуака від

листами про те, як я без зайвого галасу прокрадуся в місто, зателефоную йому, використовуючи кодове ім'я на зразок Адам Юлч або Лалагі Палвертафт (також письменники), і тоді він таємно відвезе мене до своєї хатини в лісах Біг-Суру¹, де мені ніхто не докучатиме і я зможу провести шість тижнів у цілковитій самотності: рубаючи дрова, приносячи воду з потічка, пишучи, сплючи, прогулюючись і т.д. — Але замість цього я, п'яний мов чіп, завалився у його книгарню *City Lights* в самий розпал суботнього вечора, усі одразу мене впізнали (попри те, що з метою маскування я одягнув рибальську кепку, рибальську куртку та водонепроникні штани) і все завершилося неймовірною пиятикою в усіх знаменитих барах, клятий «Король Бітників» повернувся в місто, пригощаючи усіх випивкою — Так минуло два дні, включно з неділею, тим днем, коли Лоренцо мав підібрати мене з мого «таємного» притулку в готелі для бідноти (готель «Марс» на перехресті 4-ї та Говарда), однак, коли він приїжджає по мене, то нікого не знаходить, тоді він просить працівника готелю відчинити двері, і що ж він бачить:

великого міста та його численних знайомих і шанувальників допоможе йому впоратися із залежністю. Власне роман «Біг-Сур» написаний після чергового повернення Керуака з Західного узбережжя до будинку своєї матері і є злегка охужденою розповіддю про час його перебування в Біг-Сурі.

- 1 Біг-Сур (англ. *Big Sur*) — малонаселений прибережний регіон центральної Каліфорнії на південь від Сан-Франциско, відомий своєю мальовничою природою. Був дуже популярним місцем відпочинку та проживання серед американських письменників. Зокрема після повернення до США тут оселився Генрі Міллер. Також якийсь час у Біг-Сурі мешкали (і писали про нього) інші визначні романисти: Джон Стайнбек, Річард Бротіган, Гантер Томпсон, Філіп Дік, Джек Керуак, Лоуренс Ферлінгетті та інші.

мене — на підлозі посеред пляшок, Бена Фейгана, який розпростерся частково під ліжком, та Роберта Браунінга, художника-бітника, що хропе на ліжку — Тому він каже собі: «Я заїду за ним наступного тижня, здається, хлопака хоче попиячити з тиждень у місті (як це, гадаю, зазвичай з ним буває)», тож він подається до хатини в Біг-Сурі без мене, вважаючи, що чинить правильно, однак, Господи, коли я прокидаюся, і Бена з Браунінгом уже немає поряд — їм якось вдалося закинути мене на ліжко — і чую, як десь у пронизаному вітром тумані дзвони сумовито вибамкують мелодію «Я знову заберу тебе додому, Кетлін», яка котиться дахами моторошного старого похмільного Фріско, йой, я докотився до кінця дороги, і моє тіло відмовляється рухатися далі навіть до притулку в лісі, а проте, щоб хоч хвилину залишатися у цьому місті в тверезому стані, не може бути й мови — Це перша моя вилазка з дому (будинку матері), відколи вийшла друком «Дорога», книжка, яка «зробила мене знаменитим», і то таким знаменитим, що мене впродовж трьох років безнастанно зводили з розуму нескінченні телеграми, телефонні дзвінки, прохання, листи, відвідувачі, репортери, просто нероби, які люблять пхати носа у чужі справи (гучний голос влітає у вікно мого підвалу, коли я саме беруся за оповідання: «ВИ ЗАЙНЯТІ?»), або тоді коли один журналюга здерся вгору сходами до моєї спальні, де я сидів в одній піжамі, намагаючись записати свій сон — Підлітки, що перестрибували шестифутовий паркан, який я збудував навколо подвір'я, щоб захиститися від нав'язливої уваги — Гулянки з пляшками та воланнями біля вікна мого кабінету: «Давай виходь і хильни, одна праця без спочину робить з Джека дурачину!» — Жінка, що підходить до моїх дверей, кажучи: «Я не питатиму вас, чи ви Джек

Дулуз, оскільки знаю, що він носить бороду, однак чи не могли б ви мені підказати, де я можу його знайти, хочу, щоб на моїй щорічній вечірці для друзів був справжній бітник» — П'яні відвідувачі, що блюють у моєму робочому кабінеті, крадуть книжки і навіть олівці — Знайомі, яких ніхто не запрошував, що зупинялися у нашому домі на багато днів через чисту постіль на ліжках і смачну їжу, яку готувала матір — Я не просихав практично увесь час, щоб видаватися товариським і хоч якось давати собі раду з усім цим, але врешті почав усвідомлювати, що мене оточено і чисельна перевага не на моєму боці, і що мені потрібно якось вирватися туди, де я зможу побути на самоті, або ж на мене чекає смерть — Тому Лоренцо Монсанто написав і сказав: «Приїжджай до моєї хатини, ніхто не знатиме» і т.д., і відтак я прокрався у Сан-Франциско, як я вже казав, подолавши 3000 миль від свого дому на Лонг-Айленді (Нортпорт) в приємному купе поїзда «Каліфорнійський Зефір», спостерігаючи, як за моїм приватним віконцем з картинками простяглася Америка, почуваячись справді щасливим вперше за ці три роки, залишаючись у купе усі три дні та три ночі зі своєю розчинною кавою й канапками — Вгору долиною Гудзона через увесь штат Нью-Йорк до Чикаго, а тоді Рівнини, і гори, і пустеля, і врешті гори Каліфорнії, усе так просто й ніби уві сні, якщо порівняти з суворістю моїх колишніх подорожей автостопом, до того як я заробив достатньо грошей, аби скористатися трансконтинентальною залізницею (по всій Америці дітлахи у школах та університетах переконані, що «Джекові Дулузу 26, і він і досі проводить увесь час в дорозі, ловлячи попутні машини», тоді як ось я тут, майже сорокарічний, знудьгований та знесилений, на койці в купе поїзда, що мчить через

соляні рівнини) — Однак у будь-якому разі це чудовий початок на шляху до мого притулку, який з такою щедрістю запропонував мені милий старий Монсанта, і замість того, щоб дістатися туди без зайвих пригод, я прокидаюся п'яний, страждаючи від нудоти, відчуваючи огиду до самого себе, мене охоплює страх, навіть жах від тієї сумовитої пісні, що шириться дахами, перемішуючись із плаксивими вигуками зібрання Армії Спасіння на розі під моїми вікнами: «*Сатана* є причиною твого алкоголізму, *Сатана* є причиною твоєї аморальності, *Сатана* *всюди* і він зробить все, аби зруйнувати тебе, якщо тільки ти не покаєшся *прямо зараз*», а ще гірші за це звуки старих бомжів, що блюють у сусідніх кімнатах, скрип сходинок у передпокої, всюдисущі стогони — Включно з тим стогоном, від якого я й прокинувся, моїм власним стогоном у брудному ліжку, стогоном, що спричинений велетенським ревучим Вууу-Вууу в моїй голові, який вирвав мене зі сну, немов привид.

Я обводжу поглядом свою похмуру камеру, онде мій обнадійливий рюкзак, в який ретельно запаковано все необхідне для життя у лісі, навіть включно із ретельно оснащеною аптечкою та порадами щодо харчування, а також потішним крихітним набором для шиття, винахідливо доповненим моєю добросердою матір'ю (наприклад додатковими шпильками, гудзиками, спеціальними швейними голками, маленькими алюмінієвими ножицями) — Навіть з медальйоном Святого Христофора, що приносить надію, який вона пришила на лацкані — Там увесь мій набір для виживання, включно з такими деталями, як маленький виживальницький светр, і хустинка, й кросівки (для тривалих прогулянок) — Однак рюкзак обнадійливо розмістився серед безладної мішанини пляшок, тепер уже порожніх, порожніх малих голодранців з-під білого портвейну, недопалків, сміття, жаху... «Треба швидко рухатись, або зі мною покінчено», усвідомлюю я, як було скінчено усі ці останні три роки захмелілого розпачу, що є фізичним і духовним, і метафізичним розпачем, про який не навчають у школах, і тут вже не важить, скільки книжок про екзистенціалізм ти прочитав або скільки кухлів аяхуаски, що викликає видива, випив, чи скільки

прийняв мескаліну або проковтнув пейоту — Те відчуття, коли прокидаєшся з білою гарячкою, і *страх* моторошної смерті звисає з твоїх вух, неначе та особлива важка павутина, яку плетуть павуки у спекотних країнах, відчуття, немов ти згорблене болотяне чудовисько, що стогне під землею у гарячій паруючій багнюці, тягнучи довгий розпечений вантаж у нікуди, відчуття, ніби стоїш по щиколотки у гарячій, вареній свинячій крові, фу, немов ти по пояс у велетенській раковині мазких коричневих помий без жодного сліду мильної піни — Твоє обличчя, яке ти бачиш у дзеркалі, з його виразом нестерпної муки, таке змарніле й сповнене смутку, що ти не можеш навіть плакати за чимось настільки бридким, настільки втраченим, жодного зв'язку з колишньою досконалістю і, відповідно, ніщо не може пов'язати його зі сльозами чи будь-чим іншим: таке відчуття, ніби раптом у дзеркалі замість тебе з'являється «Незнайомець» Вільяма Сьюарда Берроуза — Досить! «Треба швидко рухатись, або зі мною покінчено», тому я рвучко підводжусь, перш за все виконую стійку на голові, щоб повернути трохи крові у свій волохатий мозок, приймаю в холі душ, натягую на себе свіжу футболку, шкарпетки й білизну, хутко збираю речі, закидаю рюкзак за спину і вибігаю, жбурляючи ключа на стіл адміністратора, вискакую на прохолодну вулицю і квапливо прямую до найближчої продуктової крамнички, щоб купити їжі на два дні, запихаю її у рюкзак, валандаюсь крізь втрачені бічні провулки російського смутку, де бомжі, зронивши голови на коліна, сидять на вкритих туманом хідниках посеред липкої маревної ночі міста, від якої я мушу порятуватися втечею або ж померти, а тоді підходжу на автобусну станцію — За пів години займаю місце в автобусі, на автобусі написано

«Монтерей», і ми рушаємо порожнім залитим неоновим світлом шосе, я сплю всю дорогу, прокидаючись здивованим і знову в доброму гуморі, повітря пахне морем, і водій штурхає мене зі словами: «Кінцева зупинка, Монтерей» — І, клянусь Богом, це й *справді* Монтерей, я стою заспаний о другій ночі, позираючи на невиразні в темряві, маленькі щоголки рибальських човнів з протилежного від автобусної станції боку вулиці. Тепер все, що мені потрібно, аби завершити свою втечу, це пройти 14 миль вниз узбережжям до мосту на каньйоні Ретон, і я на місці.

«Треба швидко рухатись, або зі мною скінчено», тому я тринькаю 8 доларів на таксі, що відвезе мене вниз узбережжям, ніч імлиста, хоч інколи на небі можна бачити зорі з правого боку, там, де море, але самого моря не видно, ти можеш лише чути про нього зі слів таксиста — «Що тут за місця? Ніколи не бачив»

«Що ж, сьогодні теж не побачиш — Отже, ти кажеш каньйон Ретон, краще будь обережним, коли ходитимеш там у темряві»

«Чому?»

«Ну, просто увімкни ліхтар, про який ти згадував» —

І, як і можна було очікувати, коли він висаджує мене біля каньйону Ретон і перераховує свої гроші, я відчуваю, що щось не так, навколо стоїть жахливе ревіння прибою, однак воно долинає з неправильного боку, так, немов ти очікуєш, що воно надходитиме «ген звідти», а воно долинає «десь з-під тебе» — Я бачу міст, однак внизу не можу нічого розгледіти — Міст поєднує прибережне шосе від однієї скелі до іншої, це гарний білий міст з білими поручнями, і біла лінія тягнеться його центром, як це зазвичай і буває на шосе, однак щось таки не так — Окрім цього, світло фар таксівки,

прориваючись крізь кілька кушів, б'є прямісінько в порожнечу в напрямку, де мав би бути каньйон, таке відчуття, немов ти завис у повітрі, хоча я й можу бачити ґрунтову дорогу у нас під ногами та земляний виступ з іншого боку — «Що це в біса таке?» — Я добре запам'ятав дорогу з невеликої карти, яку надіслав мені Монсанто, однак у моїй уяві, поки я марив цим чудесним притулком ще в себе вдома, він поставав як щось безтурботне, буколічне, вкрите затишними лісами та сповнене радіощами, а не як ця ефемерна ревуча загадка у темряві — Коли таксі від'їжджає, я вмикаю свій залізничний ліхтар, аби хоч трохи роззирнутися довкола, однак промінь його світла, точнісінько як і світло фар, губиться у порожнечі, й, правду кажучи, його батарея вже досить розряджена, тож я заледве можу бачити скелю з лівого боку — Щодо моста, то я його більше не бачу, за винятком рівновіддалених пар бокових кріплень, що відсвічують у темряві, поступово розчиняючись у гулкуму ревінні моря... — Це ревіння достатньо погане саме по собі, а воно ще й кидається та гарчить на мене, немов пес, десь там унизу в тумані, інколи воно рокоче землею, однак, Господи, де ж ця земля і як море може бути під нею! — «Все, що тобі лишається, друже, — бовкаю я, — це тримати ліхтар прямісінько перед ногами та йти за його світлом, а ще зважати, щоб воно світило на борозни в дорозі, і сподіватися та молитися, що воно падає на землю, яка все ще буде там, коли туди впаде світло», іншими словами, мене справді охоплює страх, що навіть мій ліхтар заведе мене на манівці, якщо я наважуся хоч на мить відвести його він борозен у ґрунтовій дорозі — Єдиною розрадою для мене у цьому ревучому суцільному жахітті темряви є те, що велетенські густі тіні, які

ліхтар кидає своїм обідком, падають на скелю, що нависла над дорогою зліва від мене, оскільки справа (де вітер з моря гойдає заростями) жодних тіней, бо світлу немає за що зачепитись. — Відтак я вирушаю у свою нелегку путь, закинувши рюкзак за спину, просто крокую вперед, слідуючи за світлом ліхтаря, крокую вперед, однак очі підозріливо зиркають трохи вгору, як у чоловіка, що перебуває поруч із небезпечним ідіотом, якого не хоче дратувати — Грунтова дорога починає трохи підніматися, завертає вправо, тоді йде дещо вниз, а тоді раптом знову все вгору та вгору — Тепер ревіння моря було більш віддаленим, і в якусь мить я навіть зупинився й озирнувся, щоб побачити ніщо — «Вимкну ліхтар і подивлюсь, що я зможу розгледіти», кажу я, стоячи мов вкопаний, бо ноги прикипіли до дороги — Але толку з того мало, адже коли я вимикаю ліхтар, то не бачу нічого, окрім невиразного в темряві піску у себе під ногами.

Плентаючись вгору і все далі віддаляючись від ревіння моря, я починаю почуватися впевненіше, однак раптом підходжу до якогось жахіття на дорозі, зупиняюся й виставляю руку, тоді трохи нахиляюся вперед, це лише прохід для худоби (впоперек дороги тягнуться залізні пруті), але у ту ж мить потужний порив вітру налітає на мене зліва, де мала б бути скеля, і я спрямовую туди свій ліхтар, але не бачу нічого. «Що тут в біса коїться!» — «Притримуйся дороги», говорить інший голос, що намагається зберігати спокій, тому я так і роблю, однак вже за мить справа від мене долинає якийсь торохтіння, я наводжу туди свій ліхтар, але не можу розгледіти нічого, окрім чагарів, що загрозово розгойдують своїм сухим віттям, і це саме той різновид високих чагарників, що ростуть на стінах каньйонів, в яких також часто

водяться гримучі змії — (це вона й була, гримуча змія не любить, коли її будить посеред ночі якесь заблукале згорблене одоробло з ліхтарем.)

Однак зараз дорога вкотре йде вниз, зліва від мене знову виринає обнадійлива скеля, і зовсім скоро, як я й пам'ятаю з карти Лоррі, з'являється він, струмок, до мене долинає його дзюрчання й плескотіння десь унизу на самому дні темряви, де принаймні я стану ногами на рівну землю і мені більше не доведеться мати справу з ревучими вітрами десь там у височині — Однак що ближче я підходжу до струмка, спускаючись дорогою, яка стрімко йде вниз, зовсім раптово, майже примушуючи мене бігти вперед, то гучнішим стає його ревіння, я починаю думати, що вскочу прямісінько у воду, перш ніж зможу його зауважити... — Він клекоче, мов розбурхана паводком річка, десь зовсім близько піді мною — Окрім цього, тут унизу ще темніше, аніж будь-де інде! Навколо мене тваністі проталини, якісь жажливі папороті та ковзкі колоди, мох, і хлюпання, і волога імла, що підіймається, мов холодний подих смерті, велетенські загрозливі дерева починають нависати над моєю головою і трутяться об мій рюкзак — До мене долинає шум, який, як я знаю, може лише гучнішати, коли я спускатимусь дедалі нижче, й від страху того, наскільки гучним він насправді може стати, я зупиняюся і вслухаюся, він із силою загадково налітає на мене, підіймаючись знизу з розбурханої битви, в якій сплелися якісь темні речі, деревина чи камінь чи щось розколоте, і все це розтрощене, сповнене вологою, чорної, втонулої, землистої небезпеки — Я боюсь туди спускатись — Я *страхаюся* у старому едмундспенсерівському сенсі, коли тебе *имагають* батогом, та й до того ж мокрим — У кущах якась колотнеча слизьких зелених

драконів — Навкрути люта війна, яка не хоче, щоб я пхав сюди свого носа — Вона тут вже мільйони років і не має охоти, щоб я вривався в її темряву — Її гарчання напірає на мене з тисячі розколин та з-під коріння гігантських секвой, вкриваючи собою все суще — Це темний пронизливий жах у тропічному лісі, і йому не до шмиги, щоб якийсь волоцюга без гроша за душею приходив сюди з-над моря, яке й саме не надто краще й чигає десь там позаду — Я майже відчуваю, як море смикає тією колотнечею в гущавині, але ось мій ліхтар, тому все, що мені потрібно — це рухатися цією чарівною піщаною стежкою, яка все глибше занурюється у криваву різанину, що здійснюється знизу, аж раптом поверхня вирівнюється, попереду видно колоди мосту, онде й поручні, і струмок всього за якихось чотири фути піді мною, перейди через міст, ти, жалюгідний волоцюго, і поглянь, що на іншому березі.

Кинь оком на воду, поки переходиш, просто вода, що лине над камінням, і струмок, власне кажучи, зовсім невеликий.

І ось тепер переді мною мрійлива лука зі старими-добрими ворітьми для худоби та дерев'яним парканом, дорога стелиться кудись далі, повертаючи ліворуч, але я нарешті сходжу з неї. Я перебираюся через паркан і опиняюся на чарівному маленькому піщаному путівці, що в'ється серед пахучого сухого вересу, так немов я щойно виринув із пекла у звичний старий Рай на Землі, овва і Дякувати Богу (хоча за якусь мить моє серце знову підскакує аж до горла, оскільки на білому піску видніються якісь чорні штуки, однак це всього лише старі-добрі шматки мулячого лайна у Раю).